

ГАРМОНІЗАЦІЯ ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ З ПРАВОМ ЄС ЯК ФОРМА ВИКОНАННЯ МІЖНАРОДНИХ ЗОБОВ'ЯЗАНЬ

Ксенія ФІЛИМОНОВА

студентка 2 курсу 19 групи

Державного торговельно-економічного університету

м. Київ, Україна

Європейська інтеграція України в сучасних умовах набуває критичної актуальності, як один із ключових факторів національної безпеки, післявоєнного відновлення та довгострокового розвитку держави. У контексті триваючого збройного конфлікту, необхідності масштабної поточної і перспективної відбудови інфраструктури, підтримки і розвитку економіки, євроінтеграція стає не лише стратегічним вибором, а й інструментом залучення інвестицій та технологій, розширення ринків і безпекових гарантій, що робить її питанням виживання та майбутнього України.

Україна має статус кандидата на членство в Європейському Союзі з 23 червня 2022 року¹, а офіційний старт переговорів про вступ відбувся 25 червня 2024 року². Важливим досягненням стало успішне завершення 30 вересня 2025 року процесу офіційного скринінгу відповідності українського законодавства праву ЄС (*acquis* ЄС)³. Звіт Єврокомісії про скринінг по суті є завершенням першого і ключового етапу переговорного процесу на шляху до членства, в якому може міститись

¹ Резолюція Європейського парламенту від 23 червня 2022 року щодо статусу кандидата для України, Республіки Молдова та Грузії. 2022/2716 (RSP). Вилучено з https://ukraine.europarl.europa.eu/cmsdata/250614/0136_1259089_Resolution_on_granting_candidate_status.pdf

² ЄС розпочинає переговори про вступ з Україною. (2024). *Європейська служба зовнішніх дій*. Вилучено з: https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%94%D1%81-%D1%80%D0%BE%D0%B7%D0%BF%D0%BE%D1%87%D0%B8%D0%BD%D0%B0%D1%94-%D0%BF%D0%B5%D1%80%D0%B5%D0%B3%D0%BE%D0%B2%D0%BE%D1%80%D0%B8-%D0%BF%D1%80%D0%BE-%D0%B2%D1%81%D1%82%D1%83%D0%BF-%D0%B7-%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%BE%D1%8E_uk

³ Україна успішно завершила процес скринінгу. (2025). *Представництво Європейського Союзу в Україні*. Вилучено з https://www.eeas.europa.eu/delegations/ukraine/%D1%83%D0%BA%D1%80%D0%B0%D1%97%D0%BD%D0%B0-%D1%83%D1%81%D0%BF%D1%96%D1%88%D0%BD%D0%BE-%D0%B7%D0%B0%D0%B2%D0%B5%D1%80%D1%88%D0%B8%D0%BB%D0%B0-%D0%BF%D1%80%D0%BE%D1%86%D0%B5%D1%81-%D1%81%D0%BA%D1%80%D0%B8%D0%BD%D1%96%D0%BD%D0%B3%D1%83_uk

рекомендація Раді ЄС про відкриття переговорних кластерів у певних сферах.

Гармонізація законодавства України до права Європейського Союзу є спеціальним правовим процесом, спрямованим на поступове досягнення сумісності національної правової системи з *acquis communautaire*. Місце міжнародних договорів у правовій системі України чітко визначено статтею 9 Конституції України⁴: «чинні міжнародні договори, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, є частиною національного законодавства». У разі колізії між міжнародним договором та національним законом застосовуються правила міжнародного договору. Це означає, що положення Угоди про асоціацію 2014 року⁵ та пов'язаних з нею зобов'язань мають пряму дію та пріоритет над суперечливими нормами національного законодавства (за винятком Конституції), тобто можна сказати, що таким чином забезпечується зокрема юридична обов'язковість гармонізації національного законодавства, як частини виконання міжнародних зобов'язань.

Нормативною основою гармонізації законодавства України з *acquis* ЄС є положення Угоди про асоціацію, зокрема стаття 1, яка закріплює поступову адаптацію законодавства України до права ЄС як одну з ключових цілей асоціації, а також положення глави 6 Розділу V «Наближення законодавства» та спеціальні норми Розділу IV (зокрема, статті 56, 114, 124, 153), які встановлюють конкретні зобов'язання щодо наближення в сферах технічних бар'єрів у торгівлі, послуг, державних закупівель та інших. Додаткові секторальні зобов'язання містяться у статтях Розділу V, зокрема статтях 338 та 341.

Інституційне забезпечення цього процесу визначене статтями 460–470 Розділу VII Угоди, що регулюють діяльність Ради асоціації (ст.ст. 461–463), Комітету асоціації, спеціалізованих підкомітетів (ст.ст. 464–466), Парламентського комітету асоціації (ст.ст. 467–468) та Платформи громадянського суспільства (ст.ст. 469–470).

Гармонізація законодавства України з правом ЄС демонструє конкретний прогрес у виконанні Угоди про асоціацію 2014 року. За результатами Звіту про виконання Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2025 рік⁶, загальний рівень виконання

⁴ Конституція України (Закон України). № 254к/96-ВР. (1996). Вилучено з: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>

⁵ Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони. (2014). Вилучено з: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text

⁶ Звіт про виконання угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом за 2025 рік. *Ukraine2EU*. Вилучено з <https://eu-ua.kmu.gov.ua/wp-content/uploads/Zvit-pro-vykonannya-Ugody-pro-asotsiatsiyu-za-2025-r.pdf>

зобов'язань зріс з 81% у 2024 році до 84% у 2025 році. Найбільший приріст досягнуто в таких секторах: фінансовий сектор – +8%, соціальна політика та трудові відносини – +7%, митні питання – +5%, сільське господарство – +5%. Найвищі показники збережено в статистиці та обміні інформацією – 100%, освіті та молоді – 99%, інтелектуальній власності – 98%.

Гармонізація законодавства України з правом Європейського Союзу на даний момент є ключовим елементом виконання міжнародних зобов'язань, насамперед за Угодою про асоціацію 2014 року та в рамках переговорного процесу про вступ до ЄС. Основним елементом залишається імплементація норм права ЄС до національного законодавства. Транспозиція директив ЄС передбачає перенесення їх цілей, основних принципів і вимог до національної нормативно-правової бази з урахуванням особливостей її системи, тоді як регламенти ЄС застосовуються безпосередньо після набрання чинності.

Практична імплементація включає прийняття конкретних нормативних актів, наприклад: – Закону України № 4718-IX від 16 грудня 2025 року «Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення регулювання у сферах ветеринарної медицини, благополуччя тварин і кормів у відповідність з актами права Європейського Союзу»⁷, що гармонізує національне законодавство з низкою регламентів ЄС у сфері здоров'я тварин та кормів; – Закону України № 4510-IX від 19 червня 2025 року «Про публічно-приватне партнерство»⁸, який імплементує Директиву 2014/23/ЄС про концесійні договори та модернізує механізми залучення приватних інвестицій у відбудову; – Закону України № 4323-IX від 25 березня 2025 року⁹, яким вносено зміни до Митного кодексу України та інших законів щодо адміністративної відповідальності за порушення митних правил, уточнення порядку виконання митних процедур та усунення термінологічних неузгодженостей, що наближає митне регулювання до стандартів ЄС та ін.

Стратегічно важливою є системна законодавча реформа, сучасною основою якої має бути Національна програма адаптації законодавства

⁷ Про внесення змін до деяких законів України щодо приведення регулювання у сферах ветеринарної медицини, благополуччя тварин і кормів у відповідність з актами права Європейського Союзу (Закон України). №4718-IX. (2025). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4718-20#Text>

⁸ Про публічно-приватне партнерство (Закон України). №4510-IX. (2025). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4510-20#Text>

⁹ Про внесення змін до Митного кодексу України та інших законів України щодо деяких питань адміністративної відповідальності за порушення митних правил, уточнення порядку виконання окремих митних процедур та усунення термінологічних неузгодженостей (Закон України). №4323-IX. (2025). Вилучено з <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4323-20#Text>

України до права ЄС, проект якої затверджено Міжвідомчою робочою групою. Зазначений документ включає понад 2800 конкретних заходів з імплементації більш ніж 1600 актів права ЄС, систематизованих за переговорними кластерами¹⁰. Програма визначає строки, відповідальних виконавців, пріоритети та механізми моніторингу, забезпечуючи плановий і прозорий характер гармонізації. Цей документ ставить за мету повну відповідність *acquis* ЄС і є основою для виконання зобов'язань у переговорному процесі.

Гармонізація законодавства України з правом ЄС є системним, багатошаровим процесом. Незважаючи на виклики воєнного часу, обсяг *acquis communautaire* та інституційні проблеми, Україна демонструє високий рівень політичної волі та прогресу. Цей процес підтверджує, що гармонізація є найбільш ефективною та обов'язковою формою виконання міжнародних зобов'язань України перед ЄС, закріпленою Угодою про асоціацію, статусом кандидата та переговорним треком. Практичне значення гармонізації полягає в прискоренні європейської інтеграції, залученні інвестицій, підвищенні стандартів життя, посиленні верховенства права та створенні міцного фундаменту для повоєнної відбудови й економічного зростання в єдиному європейському просторі.

¹⁰ Міжвідомча робоча група затвердила Національну програму адаптації законодавства України до права ЄС. (2025). *Кабінет Міністрів України*. Вилучено з <https://www.kmu.gov.ua/news/mizhvidomcha-robocha-hrupa-zatverdyla-natsionalnu-prohramu-adaptatsii-zakonodavstva-ukrainy-do-prava-ies>